

PAPER DETAILS

TITLE: PLASTIKTE MADDILESEN ZAMAN VE MEKAN

AUTHORS: Babek KURBANOV

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/28792>

Heykeltraşlık uğraşını çoğu zaman malzeme ile mücadeleye benzetmek mümkündür. Gerçekten de bu malzemelerin (taş, mermer, granit, ahşap, beton, demir, çelik, bronz, plastilin, vs.) çok yönlü özelliklerini, renk tonlarını, ışığı yansıtma özelliklerini sergilediğini, yontulma spesifikliğini, vs. bilmeden, sanatçının estetik idealini ve imgesel fikirlerini bu malzemelerde gerçekleştirmek mümkün olmuyor. Heykeltraşlık sanatının zengin tarihine göz gezdirirsek, sanatçıların bu sıraladığımız malzemelerden ne kadar başarıyla yararlandıklarının kendi dönemlerinin tarih ve yaşam tarzını, manevi-estetik isteklerini kalıcı bir şekilde maddileştirdiklerinin şahidi oluyoruz. Tabii ki, günümüz sanatçısının geçmişin kültüründe, aynı zamanda heykel sanatı alanında elde edilmiş estetikte kronolojik bilgileri, yaratıcılık yöntemleri ve usüllerini, çeşitli dünya görüşü ve estetik ilkelerini ifade eden akımları bilmeden, onun kendi döneminin insanlarının his ve heyecanlarını, manevi alemini ve ideallerini yüksek bir sanatsallıkla ifade edebileceğine inanmak zordur. Büyük sanatçıların eski estetik değerlere ve yaratıcılık yöntemlerine üretken münasebeti söylediklerimize en güzel örnek olabilir (Aslında sanatta eski manevi-estetik değerlere ve zengin mirasla böyle bir ilişki, kültürün gelişmesi yolunda en önemli kanuna uygunluklardan olmasını itiraf eden binlerce ünlü sanatçının isimlerini sıralamak mümkündür.). Genç Türk sanatçısı Heykeltraş Dr. Mustafa Bulat'ın orijinal yaratıcılığı ile tanışlık, onun eski dönemlerin estetik ilkelerine olan derin ilgisini, bu değerlere olan üretken münasebetini gösterir.

Bazen böyle bir münasebet onun yaratıcılığında tarihilik, tarihi hafıza duygularının canlandırılmasına ve bu amaçlarla da arkaikliğe olan eğilimin gerçekleştirilmesine neden oluyor. Bu yaratıcılık yöntemini sanatçının "Var-oluş", "Anne ve Çocuk", "Soyutlama", "Denge" gibi anıtsal heykeltraşlığa ait sayılabilecek eserlerinde; özellikle açık bir şekilde görmek mümkündür. Genelde Dr. Mustafa Bulat'ın "zaman-mekan" gibi tarihi-felsefi bir konuyu işlemesinde bir daha onun dünya tarihine ve beşeri değerlere olan büyük önem vermek isteğinin şahidi oluyoruz. Örneğin, onun son derece zarif, yüksek zevkle ve

* Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü

kompozisyon açısından oldukça lakonik yapılmış, “Yaşam+Zaman+Mekan I”, “Zaman+Yaşam+Mekan II” (Res.1), “Zaman + Mekan+ Yaşam III” gibi eserlerini özellikle kaydetmek gerekir. Yaklaşık aynı konu etrafında birleşen bu eserleri triptik gibi de kabul etmek mümkündür. Konunun burada sanatçı tarafından farklı kompozisyon, üsluplar ve malzemeler açısından yansıtılmasının şahidi oluyoruz. Daha doğrusu biz burada eski Mısır heykel kültürünün, özellikle mumyaların (firavunların), Antik Yunan heykel sanatının etkisini görebiliriz. Bu güçlü etkiye statik şekilde ve ayak üstü verilmiş bronz heykelciklerde, açık- aşıkır “mumyalanmış” tarzda verilmiş insan figürlerinde, aynı zamanda kaide üzerinde mermer levhalardan yüceltilmiş ve soyut bir usülle Antik Yunan heykellerini çağrışım yoluyla stilize eden figürlerde (üç figür) (Res. 2) özellikle hissetmek mümkündür. Burada kullanılan malzemeler, mesela bronz ve metalin tezatlı birliği (Yaşam+Zaman+Mekan, I), ahşap+alüminyum (Yaşam+Zaman+Mekan, II) (Res. 3), mermer (Zaman+Yaşam+Mekan, III), aynı zamanda onlardan üretken bir şekilde yararlanılması, eski tarihi dönemlerin karakteristiğini vermek, sanatçı tarafından başarıyla noktalanan bir sonuçtur. Eski Mısır dönemini ifade etmekten ötürü Mustafa Bulat, bilerek altın (bronz vasıtasıyla), aynı zamanda arkaik çağı canlandırmak adına gümüş (alüminyum vasıtasıyla) renklerden, ayrıca Antik-Yunan tarihi geçmişi hatırlatmaktan ötürü bu dönemde geniş bir şekilde kullanılan mermerden istifade etmiştir. Bilindiği gibi, Eski Mısır'daki inançlara göre insanların ruhları onların tasvirlerinin yaşadıkları süreci yaşamaktadırlar. Ona göre de bu dönemin ünlü şahsiyetlerine ve firavunlarına ilişkin heykellerin sağlam ve pahalı malzemelerle yapılması, (kadın güzellik simgesi gibi kabul edilen XIV. Tutankhamon'un altından yapılmış müthiş heykelini hatırlatalım) önemliydi. Aynı zamanda bu dönemin heykellerine has statiklik, donmuşluk, hareketsizlik, ebedilik de yukarıda söylediğimiz inançlardan ileri gelirdi. Mustafa Bulat sırf bu söylediğimiz ilkeleri üretken bir şekilde dikkate alabilmiştir. Sanatçının uzun süre eski heykeltraşlık yöntemleri ile ilgili çalışmalarının da burada faydalı olduğunu görebiliyoruz (Sanatçının Doktora tez çalışması “Antik Çağ Hellen-Roma Yontu Tekniği ve Kopyalama Çalışmaları” konusu üzerinedir.).

Sanatçı kullandığı malzemelerin estetik özelliklerini, bu sırada rengini, ışığını yansıtılma özelliklerini, kullanım karakterini yaptığı eserlerin idea-içeriğine uygun olarak dikkate almaya çalışmaktadır. Onu, kullandığı malzemelerin doğal renk tonları, fiziksel-estetik özellikleri yakından ilgilendirir. Bunu sanatçının kullandığı malzemelerin çok çeşitliliğinde, rengarenkliğinde görebilmekteyiz. Mesela; kaide, taşla, kanbertaşı, Hasankale taşı, Narman Oniki , Tercan taşı, Bayburt taşı, Marmara taşı, Afyon mermeri gibi malzemeleri kullanması Mustafa Bulat'ın daima aktarıшта olmasını, yaratıcılığını, yeni yeni bedii tasvir vasıtaları ile zenginleştirmesini kanıtlamaktadır. O aynı zamanda kullandığı malzemeler vasıtasıyla bir takım genelleştirilmiş toplumsal his-heyecanların, duyguların, emosiyaların açıklanması için üretkenlikle istifade edebilir. Vaktiyle ünlü Rus şairi A. S. Puşkin haklı olarak renklenmiş heykel'in renklenmemiş (bir renkli) heykele

nazaran daha az cazip olduğunu söylüyordu. Çünkü bu onun genelleştirme özelliğini elinden alıyor. Bu açıdan da Mustafa Bulat yaratıcılığı yüksek profesyonelliğini koruyor. Genelde sanat için, aynı zamanda heykeltıraşlık sanatı için özellikle büyük önem taşıyabilen genelleştirme prensibinin büyük önemini kanıtıyor.

Sanatçının yaratıcılığına özgü olan çağdaşlığı da kaydetmek gerekir. Aslında bu bakımdan onun yaratıcılığı da zamanın esas estetik tendensiya eğilimine uygun olarak gelişmektedir diyebiliriz.

Çağdaş dünya heykeltıraşlığında özellikle dikkat çeken önder bir eğilimin, daha doğrusu objenin anlık tasvirinden daha çok (bu bakımdan bazı estetikçilerin de haklı itirazlarına göre Yunan heykeltıraşlarına ulaşmak olanaksızdır), tasvirin psikolojik-emosyonel (duygusal) içeriğinin açıklanmasına, genelleştirilmiş evrensel his-heyecanların soyut bir şekilde ifadesine yönelik bir eğilimin Mustafa Bulat yaratıcılığında da kendisini göstermesi onun bir sanatçı olarak çağdaşlığa olan isteğinden ileri geliyor.

Sanatçının "Soyutlama", "Göç" (Resim: 6), "Çocukluk Düşü" (Resim:5), "Soyut", "Düş", "Oluşum", "Düşünce Akışı", "Hamle" (Resim:4) gibi küçük boyutlu eserlerinde müziğin doğurabileceği assosiyalarla (çağrışımlarla) (mesela; keder, sevinç, korku, hayranlık, vs.) karşılaşırız. Bu tip çağdaş ruhlu eserlerin çoğunluğu daha çok sembolik (simgesel), soyut bir biçimde kendi ifadesini bulmakla birlikte, burada ışık-gölge, kompozisyon, renk tonları, malzemelerin estetik özellikleri, vs. yardımı ile biz dahili hareket, dinamizm ve belli bir ritmi duyabiliriz. Bu hareketliliği ve dinamizmi, sanatçının "Hamle" eserinde özellikle hissetmek mümkündür. Genelde bu yukarıda saydığımız özellikler, yani dahili hareketlilik, dinamizm, ritm-tempo vs. gibi özellikler heykel, resim gibi sanatları müzik sanatına yaklaştıran özelliklerdendir. Ve kendi bazı eserlerinde bu estetik özellikleri imgesel bir şekilde vurgulayan Mustafa Bulat, çağdaş sanatta mümkün olabilen üretken sentez ve entegrasyonun büyük önem taşımasını ispatlamaktadır. Tesadüfi değil ki, onun eserleri aynı zamanda soyut ve çağdaş ruhlu yapıtları, kendi emosyonelliği (duygusallığı), yüksek imgeselliği ve sanatsal içeriği ile seyircilerin ve uzmanların dikkatini çeker, beğenilerini toplar. Böyle bir ilgi ve sevgiyi vaktiyle Atatürk Üniversitesi Sanat Galerisinde sergilenen "3+1 Karma Heykel Sergisi"nde (1-11 Haziran 1999) izlemek mümkün idi. Hatırlamak gerekir ki, bu sergide genç ve yetenekli heykeltıraş Serap Bulat'ın da bir çok eserleri ("Soyut Büst" (Resim: 7), "Meteor" (Resim: 8), "Uyum", "Küçük Balık", vs.) başarıyla sergilenmiştir.

Çağdaşlığa ve soyut genelleştirmelere eğilim gösteren Serap Bulat (Mustafa Bulat'ın eşi) bu eserlerinde profesyonelliği ile dikkat çeker. Serap ve Mustafa Bulat'lar Hacettepe Üniversitesi Heykel Bölümünden mezundurlar ve onların birlikte, çok sayıda yaratıcılık faaliyetlerini (karma sergilerinde iştirakları, çalışmaları; mesela Atatürk Üniversitesi giriş kapısına "Çift Başlı Kartal" anıtı, Atatürk Üniversitesi giriş kapısına Atatürk ve Gençlik konulu yüksek taş rölyefinin yapımı, vs.) profesyonellik ve sanatsallık açısından olumlu saymak mümkündür.

Sanatın inişli-yokuşlu yollarında her iki sanatçıya başarılar diler, ileriki sanat yaşamlarında onların yüksek estetik değere sahip eserleri ile görüşeceğimiz inancımızı belirtmek isterim.

Resim 1- "Zaman + Melan + Yaşam II"
Metal + Ahşap + Plk Döküm + Alüminyum Döküm / 99
250x200x100 cm (M.Bulat).

Resim 2- "Zaman + Yaşam + Melan II"
Mermer / 99
50x50x30 cm (M.Bulat).

Resim 3- "Yaşam + Zaman + Melan II"
Bronz + Metal / 99
155x40x100 cm (M.Bulat).

Resim 4- "Hamile"
Mermer / 99
35x25x10 cm (M.Bulat).

Resim 5- "Çocukluk Düşü"
Kanberaşı+Alüminyum / 99
70x15x40 cm (M.Bulat).

Resim 6- "Göç"
Hazır malzeme+Halat+Tehlüz / 99
60x300x65 cm (M.Bulat)

Resim 7- "Soyut Büst"
Taş / 97
80x50x45 cm (Serap Bulat).

Resim 8- "Meteor"
Metal+Mermer / 99
170x90x25 cm (Serap Bulat).